

2024-10-23

Handläggare Kim Norman
Kim.Norman@socialstyrelsen.se

Synpunkter på föreskrifter till lagen (2024:238) om fastställande av kön i vissa fall

Psykologförbundet har beretts möjlighet att inkomma med skriftliga synpunkter med anledning av Socialstyrelsens arbete med framtagande av föreskrifter till lagen (2024:238) om fastställande av kön i vissa fall.

I utkast till lagrådsremiss *Vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen och ändring av det kön som framgår av folkbokföringen* föreslog regeringen att ändring av juridiskt kön i folkbokföringen som huvudregel ska bygga på självbestämmande. Psykologförbundet tillstyrkte förslaget med motiveringen att samhället genom detta (liksom övriga lagförslag i remissen) stärker mänskliga rättigheter för både barn och vuxna i Sverige. Samtidigt betonade förbundet vikten av att nogsamt följa utvecklingen av vad lagändringen innebär, inte minst gällande den psykiska hälsan för berörda. Som exempel kan självbestämmande för barn när det gäller en potentiellt komplex psykologisk process som byte av juridiskt kön behöva kompletteras med tillgång till professionellt stöd för barn och/eller vårdnadshavare.

I den lagändring som bifölls den 17 april 2024 (och som träder i kraft den 1 juli 2025) valde riksdagen att frångå principen om självbestämmande vid byte av juridiskt kön och ställa krav på medicinsk prövning, visserligen enklare sådan jämfört med i dag. Tillstånd till ändring av juridiskt kön ska sedan ges av Socialstyrelsen.

Enligt vad Socialutskottet förde fram i sitt betänkande bör det normalt sett räcka med en enklare medicinsk utredning för att kunna bedöma om sökandens upplevda könsidentitet stämmer överens med det kön som framgår av folkbokföringen och huruvida det kan antas att sökanden kommer att leva i denna könsidentitet under överskådlig tid.

Psykologförbundet menar att lagändringen genom Socialutskottets ställningstagande här blir ytterst motsägelsefull. Bedömningen av huruvida en individ kommer att leva med ny könsidentitet *under överskådlig tid* kräver fördjupad utredning som pågår under flera års tid där man följer individen och har återkommande kontakter. Det är utredningar som i dag

utförs på högspecialiserade enheter av multiprofessionella team, där psykologer med ofta specialistkompetens inom barn- och ungdomspsykologi eller neuropsykologi ingår. I arbetet med dessa utredningar utgår man också från de riktlinjer och kunskapsstöd kring könsdysfori som Socialstyrelsen tagit fram.

Vad en seriös vårdaktör kan intyga i en enklare prövning är i princip endast om individen vid det aktuella tillfället uttrycker att den upplevda könsidentitet inte överensstämmer med det kön som framgår av folkbokföringen och förstår vad ett juridiskt könsbyte innebär.

Enligt Psykologförbundet bör Socialstyrelsen efterfråga ett förtydligande av lagstiftaren om vad som egentligen ska vara överordnat i den nya lagen som träder i kraft nästa år. Är det enklare utredning och en så enkel process som möjligt eller att samhället ska pröva om viljan att byta kön kan antas vara bestående? Det senare kräver således en mer fördjupad och komplex utredning som tar tid. Vi menar att myndigheten får svårt att ta fram föreskrifter, kunskapsstöd och informationsmaterial med mera som kan vägleda och ge tydlighet utan ett sådant klagörande.

Sveriges Psykologförbund

Ulrika Edwinson
Förbundsdirektör

Per Johansson
Samhällspolitisk strateg